

* BROJ 3 * ODŽAK, 1.1.2009. *

EKOLOŠKI BILTEN

DRUŠTVA PRIJATELJA PRIRODE

**"EKOLOŠKIJA" VAM
NOVA, 2009. GODINA**

Ekološki bilten

Društva prijatelja prirode "Lipa"
Tel.: 031 762 135
031 711 666
Fax.: 031 711 665
www.vrbovac.com
ivo.lubina.dino@tel.net.ba

Glavni i odgovorni urednik
Ivo Lubina

Izvršni urednik
Zijad Terzić

Redakcija
Niaz Šabić
Ilija Ilić
Anto Tomas
Asmer Kršić
Goran Bačić

Lektor
prof. Dževida Porobić

Tiraž
200 primjeraka

Štampa
GRAFIK DESIGN Odžak

Projekt izdavanja Biltena financira:

Federalno ministarstvo okoliša i
turizma
Ministarstvo za industriju, energetiku i
rudarstvo
i
Općina Odžak

SAVJESTAN ODNOS

Naša nastojanja da svoj život učinimo sigurnijim i ljepšim, da sebi i svojim bližnjim riješimo egzistencijalna pitanja, da si podarimo materijalna zadovoljstva i obezbijedimo srećniju budućnost, u prvi plan svakako stavljamo rješavanje trenutnih teškoća i često nismo u mogućnosti sagledati i pravilno vrednovati svoj odnos naspram zaštite životne sredine. Loš i nesavjestan odnos nam se sa izvjesnom sigurnošću vraća kao bumerang. Globalno zatopljenje, ozonske rupe, ciklična smjena suša i poplava, zemljotresi, tsunami i orkansko nevrijeme samo su neki znaci koje nam priroda šalje u nadi da će nas urazumiti. Svjedoci smo vrlo toplog novembra, ali ma koliko uživali u «produženom ljetu», moramo se zapitati: «Je li sve uredu sa vremenom? Je li se sve okrenulo? Gdje nas sve to vodi?».

Kako razviti u sebi neku vrstu kočnice u trenutku dok na ulicu bacamo zgužvani papir, kućni otpad deponiramo u prirodi, ostavljamo slavinu pod punim mlazom dok četkamo zube, praznimo pepeljaru iz auta na parkiralištu, u dnu dvorišta spaljujemo nepotrebne stvari, iskorišteno motorno ulje izlijevamo u kanal, stare baterije iz daljinskog bacamo zajedno sa ostalim otpadom u koš, prekomjerno upotrebljavamo pesticide, parkiramo automobil na zelenoj površini, kupujemo sprej sa freonom i slične zagađivače naše okoline koji uništavanja prirodnih resursa.

Kako iznaći volje i mogućnost za dodatni napor (možda i trošak) da razdvojimo svoj kućni otpad, oformimo (u zaklonjenom uglu dvorišta) komposište za odlaganje biorazgradivog otpada, pročitane novine složimo za reciklažu, kišnicom zalijevamo povrtnjak, iskoristimo obnovljive izvore energije, istrošene auto gume ostavimo za repariranje i tako damo doprinos održivom skladu života na planeti Zemlji.

Vrlo je teško nekoga potaknuti na ekološki osviješten odnos bez neke financijske protuvrijednosti za prikupljene materijale za reciklažu. Navest ću vam dva primjera:

- uspostavom firme za otkup sirovina na putu Odžak Modriča, «kod oraha», učinjen je možda najveći iskorak ka zaštiti naših potoka, šumaraka i livada. Nestali su stari frižideri, zahrđale peći i istrošeni akumulatori iz kanala sa ruba naselja. Oduzeta je jedna poluga stvaranja divljih deponija. Istinski posao su obavili crnopusi mladići u bijelim kombijima koji špartaju ovim prostorom, od sela do sela, od jednog do drugog divljeg odlagališta.

- zakonsko reguliranje otkupa ambalaže u Republici Hrvatskoj, određivanje jedinstvene cijene (0,5 KN) za povratnu ambalažu odstranili su iz prirode odbačene limenke, staklene i PVC boce. I svi su profitirali proizvođači, kupci, nezaposleni, a o prirodi da ne pričam.

Istinski rezultati će biti kad se budemo pravilno odnosili spram prirode. Zaštitimo od onečišćenja našu životnu sredinu zato što smo uvjereni kuda nas takav odnos vodi. Kad postanemo svjesni da tako siječemo granu na kojoj sjedimo.

Urednik

SADRŽAJ

Uvodnik	str.	2
Intervju s Tomislavom Lukićem, savjetnikom ministra za okoliš i turizam FBiH	str.	3
Onečišćenje rijeke Tolise	str.	4
Asmer Kršić: Divlje deponije u Bosanskoj	str.	4
Niaz Šabić: Bijela-Hrgovi	str.	5
Katarina Čamber: Bosna i Hercegovina - zemlja prebogat biološke raznolikosti	str.	6
Ivo Lubina: Koordinacija rada društava	str.	7
Vidan Janjić: Oraški planinari	str.	7
Niaz Šabić: Bobovac - stolni grad	str.	8-9
Ivo Lubina: Ninoške legende	str.	10
Zijad Terzić: Najljepši balkon u čaršiji	str.	10
Asmer Kršić: Akcija "Fazankuša"	str.	11
Mirzeta Topolović: Okolinska dozvola	str.	11
Nedžad Garić: Lovački doprinos očuvanju prirode	str.	12
Marija Lubina: Hodanjem do zdravlja	str.	13
Zijad Terzić: "Zabranjeno bacanje smeća, kerova, mačaka itd."	str.	14
Zijad Terzić: Po šumama i gorama...	str.	15
Enga Anam Poe-zija D.: Halal ti klet ovaj sv'jet	str.	15
Plan rada društva	str.	16
Kalendar značajnih datuma	str.	16
Brankica Lešić Petrić: Mladi ekolozi	str.	16

INTERVJU S TOMISLAVOM LUKIĆEM

razgovor vodio:
fra Anto Tomas

- savjetnikom ministra za okoliš u Ministarstvu okoliša i turizma FBiH -

Od kuda nam dolazite i koju funkciju obnašate u Vladi Federacije Bosne i Hercegovine?

Dolazim iz Bosanske Posavine, točnije iz Bosanskog Broda. Rođen sam kao i svi Brođani u Slavonskom Brodu, ali mojih sedam prethodnih generacija je živjelo sa prezimenom Lukić u selu Kričanovu udaljenom 4 km od Bosanskog Broda. Završio sam Gimnaziju u Slavonskom Brodu, Prirodno matematički fakultet u Sarajevu, Odsjek za kemiju, a potom i poslijediplomski

studij u Zagrebu. Na funkciji savjetnika ministra za okoliš u Ministarstvu okoliša i turizma FBiH sam od 1.srpnja 2007. godine.

Šta mislite o djelovanju nevladinih organizacija, a posebno o ekološkom društvu Lipa iz Odžaka?

Važnost djelovanja institucija civilnog društva je od ključne važnosti za opstojnost svake društvene zajednice. Nевladine organizacije (NVO) moraju biti korektni faktor neopterećen dnevnom i općom politikom, a sve na dobrobit društvene zajednice i njenog kvalitetskog održivog razvoja. Politika Federalnog ministarstva okoliša i turizma je snažno podržavati institucije civilnog društva, jačati njihovo infrastrukturno ustrojstvo, te potpomagati i usmjeravati koliko je to moguće njihovo djelovanje. Kroz ciljne namjenske programe institucionalizirati NVO, te njihovo djelovanje postaviti na najbolje moguće mjesto u društvenoj hijerarhiji. S tim se stječu tekovine civilizacijskih društva. Bosanska Posavina nije imala do unatrag nekoliko godina značajnije organizacije ovoga tipa koje bi djelovale samostalno i neovisno o politici. Apsolutno podržavamo udrugu Lipa kao primjer pozitivnih oblika udruživanja u cilju stvaranja jasnije slike o ekološkim aspektima Bosanske posavine.

Podržali ste tiskanje našeg lista Lipa! Zašto?

Smatramo da je BH društvo suočeno sa nedostatnim oblicima informiranja o

ekološkim problemima i problemima zaštite okoliša. Svaka akcija koja doprinosi jačanju edukacijski oblika djelovanja, te podstiče i promovira našu prelijepu zemlju je dobrodošla cijeloj društvenoj zajednici. I dalje ćemo davati potporu svakoj promociji BiH, jačanju svijesti o kvalitetnom ponašanju spram okoliša, a isto tako dati doprinos razvoju kvalitetnih ideja vezanih za zaštitu okoliša.

Koje projekte podržava Fedralno ministarstvo okoliša i turizma na području Bosanske Posavine i Odžaka?

Fedralno ministarstvo okoliša i turizma podržava cijeli niz projekata na području Posavine, ali izvio bih dva najvažnija. Prvi je izgradnja pročistača otpadnih voda čijom se izgradnjom stječu uvjeti za proglašenje Općine Odžak ekološkom. To mi je velika želja jer bi ovim činom krenuli u snažniji zaokret ka razvoju održivih oblika ruralnog turizma vezanih za predratnu tradiciju ovoga kraja. Osobno mislim kako za ovo postoje realni uvjeti. U funkciji ovoga projekta je proglašenje područja Starače zaštićenim krajolikom što smatramo vrlo značajnim korakom. Ovim činom stvorili bi se uvjeti za dodatne potpore projektima vezanim za ovo područje, a istovremeno ovo močvarno posavsko stanište bi dobilo svoje mjesto u europskim okvirima. Moram naglasiti kako je Starača jedino prirodno močvarno stanište očuvano u izvornom obliku u cijeloj Bosanskoj Posavini. Izradom znanstvenih podloga doći ćemo do rješenja cijelog niza dilema vezanih i za regionalni park o kojem smo već razgovarali sa Državnim zavodom za zaštitu prirode Republike Hrvatske. Perspektiva je tu, postupci su pokrenuti, a sve ove djelatnosti mogu stvoriti kvalitetne preduvjete za opstanak stanovništva na ovim područjima.

Koja su trenutna važna aktualna pitanja vezana za zaštitu okoliša u Federaciji BiH?

Najvažnije trenutno pitanje vezano za zaštitu okoliša je usvajanje Federalne strategije zaštite okoliša čijim se usvajanjem stječu svi preduvjeti za priključenje BiH pozitivnim tekovinama EU. Strategija je na usvajanju u Parlamentu FBiH, a njeno usvajanje očekujemo do kraja godine. Uz Strategiju važne su nam i izmjene Zakona o okolišu i Izmjene zakona o upravljanju otpadom čijim se usvajanje stječu preduvjeti za donošenje cijelog niza podzakonskih akata koji bi trebali regulirati; ambalažni otpad, otpadne gume, elektronski i elektronički otpad, akumulatori i baterije, stare automobile i promet i upravljanje opasnim i neopasnim otpadom. Uz ovo Fedralno ministarstvo okoliša i turizma provodi projekt Upravljanje komunalnim otpadom na području cijele BiH koji se financira sredstvima Svjetske banke, a za čije je provođenje naše Ministarstvo proglašeno jednim od najuspješnijih u svijetu. Zahvaljujući jasnim vizijama našeg ministra dr. Nevenka Hercega ministarstvo je stvorilo cijeli niz pretpostavki i smjestilo područja okoliša i turizma u bh. zajednici naroda na pravo i zaslužujuće mjesto.

Čini mi se da su i tvoji hobiji vezani za prirodu?

Da, imaš pravo. Moj najveći i najvažniji hobi su gljive. Gljivama sa bavim, evo rekao bih, više od dvadeset pet godina. Član sam Hrvatskog mikološkog društva iz Zagreba, u okviru kojeg provodimo projekt inventarizacije i kartiranja gljiva, postavio sam na desetke gljivarskih izložbi, sudjelovao na niz internacionalnih kolokvija o gljivama, itd. Na žalost gljivarstvo kao hobi, ali i oblik društvenog privređivanja u BH nije na zadovoljavajućoj razini, pa smo poduzeli cijeli niz radnji kako bi ojačali prvenstveno znanstveni pristup ovoj biološkoj grani. Radimo na ustrojstvu Minkološkog društva BiH koja bi se prvenstveno bavila znanstvenim istraživanjima gljiva. Sudjelovao sam prošle godine i u osnivanju gljivarske udruge Blagva iz Kiseljaka, a duboko se nadam da će uskoro osvanuti i jedno gljivarsko društvo u Bosanskoj Posavini koja je bogata raznolikim gljivama. Inače imam u vlasništvu najbolju zbirku mikoloških i gljivarskih knjiga u BiH, a ovu svoju kolekciju namjeravam pokloniti onoj ustanovi u kojoj se steknu uvjeti za kvalitetno proučavanje gljiva. Uz gljive bavim se i ornitologijom, međutim, ovaj angažman u Vladi FBiH mi zaista oduzima jako puno vremena tako da su moji angažmani na hobijima puno manji nego dok sam obavljao druge poslove.

Poznajem te dugo godina iz crkve, znam da si vjernik. Kakvi su tvoji vjernički pogledi na prirodu i naš Planet Zemlju?

Pitanje zahtjeva dobro odvažani odgovor. Vjernik sam, dugogodišnji sam bio ministrant u Crkvi sv. Ilije u Bosanskom Brodu zajedno sa dopredsjednikom RS Davorom Čordašom, idem u crkvu, dolazim iz vjerničke obitelji, ali u duši imam znanstveni pristup poimanju svijeta. Priroda unatoč znanstvenim pristupima ima svoju duboko duhovnu dimenziju koja se jedino može razumjeti vjerujući. Teorije o tome kako je nastao svijet velikim praskom, čini se mnoge zaokuplja. A to je samo teorija, i to sa ne previše čvrstih argumenata. Evolucija i postojanje Boga se sa ničime ne kose. Biblija je knjiga života ali i simboličko djelo. To je knjiga napisana da ju svatko može razumjeti, pa i oni bez velikih škola. Važno je reći da Bog i znanost idu savršeno zajedno. Koristim priliku svim žiteljima Posavske županije, svim ljudima dobre volje, a napose vašim čitateljima i vama u uredništvu zaželiti čestit Božić i Kristovo rođenje. Svim građanima želim uspješnu i sretnu Novu 2009. godinu u ime svoje obitelji i svoje osobno ime.

HILJADU RUŽA

Ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica Federacije BiH doniralo je hiljadu sadnica ruža Odžaku.

ONEČIŠĆENJE RIJEKE TOLISE

Na sjednici Vlade Županije posavske, jedna od tema bila je Peticija građana za očuvanje rijeke Tolise, koja je upućena na 12 adresa. Većina ministara bila je za to da se hitno poduzmu mjere radi utvrđivanja stanja i kažnjavanja počinitelja. Jedini koji je bio protiv je sadašnji ministar branitelj, a bivši ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Joso Marković iz Matića, koji se usprotivio bilo kakvom postupanju, kazavši: "zbog tri mrtve ribe u rijeci ne treba praviti dramu, a čovjek zapošljava toliko ljudi. Pretpostavlja se da je imenovani mislio na vlasnika poduzeća "Staklenici", koje je registrirano u Distriktu Brčko. Ministar je dodao da se na fotografiji koja je priložena uz peticiju, jasno vidi da oko rijeke sve buja, da je sve zeleno, te da se prema tome radi o gnojivu koje dobro dođe biljkama, a ne o otrovu.

Ministar financija Marijan Oršolić iz Orašja oštro se založio za zaštitu rijeke Tolise, izrazivši spremnost da i sam potpiše peticiju, te je kazao kako nije protiv bilo čije

zarade, ali na pravilan način. Ministar zdravstva je također dao svoju podršku. Predsjednik Vlade se također odlučno založio za hitno rješavanje problema. Nakon rasprave donesen je zaključak u kojem su zaduženi:

Ministar zdravstva, Ministar za okoliš, i Ministar poljoprivrede i vodoprivrede da na jednoj od idućih sjednica Vlade predoče stručno tumačenje problema.

Mladen Orkić - www.tolisa.info

Nelegalna odlagališta otpada na teritoriji naše općine

DIVLJE DEPONIJE U BOSANSKOJ

Ovu rubriku bih započeo starom poslovicom „Daleko od očiju, daleko od srca“. Mislim da je došlo vrijeme da se naše građanstvo upozna i sa malo više surovijom stvarnošću te da sagleda posljedice do kojih bi eventualno moglo doći ili već dolazi. Za ovu deponiju uglavnom znaju ljudi koji žive u ovoj ulici, ribari, lovci i odgovorne osobe iz struktura vlasti naše općine. Zlo je što ovi zadnji ništa ne čine da uklone ovo ruglo koje konstantno narušava zdravlje okolnih mještana. Nesnosni smrad koji se širi u topljim danima godine oko ove deponije ne ostavlja ravnodušnim čak i one sa malo boljim želucem. Obližnji kanal uz koji se nalazi ova deponija je prije rata bio pun ribe i užitak je bilo šetati do starog kupališta na rijeci Bosni. Danas je to izvor zaraze te idealno mjesto za razmnožavanje komaraca, štakora, zmija i ko zna čega još. Ovo je jedan od posljednjih vapaja društva prijatelja prirode "LIPA". Odžak da se sanira ova ekološka bomba koja prijeti cijelom gradu. Slike govore 1000 riječi.

Asmer Kršić

BIJELA - HRGOVI

Kada izgovorite riječ „izlet“, svakako morate pomisliti na nešto veselo, jednostavno, živo. Za potpuni dekor potrebna vam je grupa od 15-tak ljubitelja prirode, (hajde da im damo i neko jednostavno ime- Lipa npr.) lijep i sunčan dan, i Majevica. Treba nam još šarenilo ruksaka iz kojih se šire mirisi najrazličitijih jela. (Šta li je Sabina ovaj puta spremila?). I eto, sve je tu. Bez žurbe (to ne liči na predsj. Lubinu) naš se minibus dokotrljao do Bijele, malog mjesta podno obronaka planine Majevice. Ljubazni domaćini, čaj, pa put pod noge.

Sa nama su jedan „mladić“ i dvije djevojke-članovi planina-rskog društva ČIČAK iz Orašja, inače naši domaćini. Cilj poznat, staza ne preduga, markirana, idealno za lagani

odmor u prirodi. Da li zbog umora, jer „hodamo već 20-tak minuta“, ili zbog staze, tek jedan pogrešan korak i Sabina je na zemlji. Pačak i ja se ne snala-zimo (zbog smijeha-valjda) i začuđeno gledamo, na skoro potpuno ravnom dijelu puta, ruksak ispod kojeg je naša planinarka. Iskusno otresa nešto lišća sa sebe, osmijeh znači da nije ništa opasno i dodaje da „će je ubiti“ onaj njen kad vidi modricu!“ Važno je samo da sadržaj ruksaka nije pretrpio nikakva oštećenja. Vidan (onaj mladić s početka) prati pričama naše putovanje. S vremena na vrijeme zasta-nemo, čopnemo nešto iz nepre-sušnih ruksaka, razgledamo okolinu.

Ne mogu da odgonetnem kako to da Pačak sada ne zaspi kada pravimo pauze. Ima li to kakve veze s djevojkama iz Orašja?

Vidan i Ivo imaju dodatni posao: popravljaju stare i prave nove oznake na drveću, markiraju.

Uskoro, pored blatnjavog puta, otkrivamo grobove dva brata Ahmetovića. Onaj koji sve zna-Vidan ispriča kratku priču o došljacima u ove krajeve i njihovom nesretnom završetku. Molim sve one koji prave kratke brošure o svojim planinarskim stazama da razgovaraju sa starosjediocima svih krajeva kroz koje prolaze i saznaju priče o mjestima i ljudima jer uvijek vrijedi čuti „kako je u ovom kraju bio poznat jedan čovjek

koji je...“ ili „ljudi pričaju da je baš ovdje pod ovim hrastom...“.

U osunčanoj bukovoj šumi se rastajemo od naših domaćina. Nastavljamo poznatom stazom sa nekog od prošlih pohoda i otkrivamo mjesto pogrešnog skretanja od prošlog putovanja. Nečiji izgubljeni pas nam se pridružuje komad puta. Očito mu nismo zanimljivi ili je nanjušio poznat trag tek vrlo brzo je nestao. Nailazimo na čist proplanak, idealno mjesto da dovršimo sve ostatke jela. Već smo blizu kraju puta. Još jedan spust kroz usječeni kanal prepun lišća. Prve kuće, minibus, rakijica od bivše konobarice iz „Ružice“ i gotovo.

Pravi pravcati izlet.

BOSNA I HERCEGOVINA

Katarina Čamber

- ZEMLJA PREBOGATE BIOLOŠKE RAZNOLIKOSTI

Biološka raznolikost ili biodiverzitet obuhvaća biljni i životinjski svijet, svijet mikroorganizama, raznovrsnost gena i ekosustava na Zemlji.

Od početka civiliziranog razvoja do danas, ljudi iskorištavaju biodiverzitet kao svoje prirodno pravo uzimajući iz okoline sve što se može iskoristiti za hranu, lijekove, grijanje, gradnju, od-

mor... Vremenom se ti resursi smanjuju.

Civilizirani napredak je u 21. stoljeću potpuno izbrisao sa lica Zemlje mnoge biljne i životinjske vrste. Evolucijski razvoj trajao je milijunima godina, a zbog ljudskog nemara, ove su vrste izumrle za nekoliko desetljeća.

Svaka biljna i životinjska vrsta, bez obzira koliko je mala ili velika, ima svoje mjesto i ulogu u hranidbenom lancu. Gubitak samo jedne vrste

najpoznatija štetna vrsta je ambrozija (*Ambrosia artemisiifolia*) koja predstavlja veliki problem.

Zaštitom okoliša osigurava se cjelovito očuvanje kakvoće okoliša, očuvanje prirodnih zajednica i racionalno korištenje prirodnih izvora energije.

U Bosni i Hercegovini je zakonom

Bosna i Hercegovina ima tri nacionalna parka, NP Kozara, NP Sutjeska i odnedavno NP Una.

Od parkova prirode spomenut ćemo PP Jahorina, PP Hutovo blato i PP Blidinje.

U prirodne rezervate je uvršten Prašumski rezervat Perućica, a

Blidinje jezero

zaštićeni pejzaž predstavlja Park šuma Trebević.

Na području Posavine valja spomenuti Staraču koja svojom biološkom raznolikošću može konkurirati mnogim zaštićenim područjima. Ono čime se mi moramo pozabaviti je: osigurati protočnost vode kako ne bi došlo do isušivanja Starače, a time i ugrožavanja života biljaka i životinja koje žive u vodi i uz vodu, osmisliti sportske i edukativne sadržaje kako bi razvili ekološku svijest kod

uvelike poremeti ravnotežu u prirodi.

Zbog toga se moramo što prije aktivirati u zaštiti prirode i sačuvati prirodne ljepote koje naša zemlja ima u izobilju.

Bosna i Hercegovina ima izvrstan zemljopisni položaj, razvedenost reljefa, te raznolikost klimatskih prilika u vertikalnom i horizontalnom smjeru.

Ljudskom aktivnošću, namjernom ili nenamjernom, unesene su mnoge korisne, ali i štetne biljne i životinjske vrste. Korisne su, primjerice, neke vrste usjeva i ukrasnog bilja, a atija

zaštićeno samo 25 506 ha prirodnih ljepota.

Iako je BiH mala zemlja u njoj se nalazi veliki broj visoko vrijednih područja koja čekaju zaštitu od devastacije i iskorištavanja od strane čovjeka.

Postoji 5 kategorija zaštite:

1. **Prirodni rezervat,**
2. **Nacionalni park,**
3. **Spomenik prirode,**
4. **Park prirode,**
5. **Zaštićeni pejzaž.**

ljudi, organizirati škole u prirodi...

Jako je važno da učenici osnovnih i srednje škole u Odžaku znaju kako u neposrednoj blizini njihovog grada postoji iznimna prirodna ljepota na kojoj mogu upoznati veliki dio biljnog i životinjskog svijeta.

Na ovaj način bi se odmaknulo od tradicionalnog i pomalo monotonog učenja u kojem je nastavnik subjekt u nastavi, a nauka o živim bićima se izučava u učionici umjesto da se uči promatrajući život u prirodi.

VODOMAR

Vodomar je za većinu ljudi jedna od najljepših ptica. Veliki dio dana provodi tako da pod vodom lovi ribe, a da pri tom uopće ne zna plivati. Njegova sjajna modro zelena boja gornjeg dijela tijela odlična je zaštita, pa ga neprijatelji ne vide kad u lovu na ribe leti brzo i nisko nad površinom vode.

Vodomare najčešće nalazimo uz čiste, spore tekućice, na mjestima koja su

zaklonjena od vjetrova.

Hrana su im uglavnom razne vrste ribe. Sele se iz svog gnijezda koje je u blizini vode samo ako se površina vode zamrzne pa ne mogu doći do plijena.

Gnijezde se uz vode koje imaju strme obale. Gnijezda su u obliku tunela dugog 60-90 cm koji se pri kraju širi. Ženka polaže jaja na голу zemlju, a na jajima tri tjedna naizmjenično sjede ženka i mužjak. Rasprostranjen je gotovo

GUTAČ RIBE

Katarina Čamber

u cijeloj Europi, ali ga nalazimo i u južnoj Aziji sve do vrha sjeverne Afrike.

Obitelj sa šest ili sedam mladunaca pojede dnevno oko 100 riba.

KOORDINACIJA RADA DRUŠTAVA

Planinarski savez Bosne i Hercegovine, predstavljen članovima Upravnog odbora sa ovog područja Draganom Markelićem i Sadikom Selimovićem, te PD Gradina Gradačac organizirali su sjednicu planinarskih društava sjeveroistočne Bosne. Pozivu su se odazvali predsjednici i sekretari (ili ovlašteni predstavnici) planinarskih društva: «Brčko» Brčko, «Granaš» Štrpci, «Konjuh» Tuzla, «Drenik» Živinice, «Svatovac 47» Lukavac, «Zafir» Gračanica, «Majevica» Srebrenik, «Gradina» Gradačac, «Čičak» Orašje i «Lipa» Odžak, a jedino se predstavnici PD «Varda» Banovići nisu pojavili.

Susretljivi domaćini su goste dočekali na kuli «Zmaja od Bosne», a nakon zajedničkog fotografiranja, pića u restoranu na vrh kule, pozdravni govor su održali predsjednik gradačaćkih planinara Fahir Muftić i novoizabrani načelnik opštine Gradačac Fadil Imširović.

Radni dio održavao se u prostorijama poduzeća «Trgocentar» d.o.o.. Na početku sjednice, gospodin Markelić je upoznao prisutne o radu PS BiH, planovima i obavezama za naredni period. Poslije otvorene i konkretne rasprave o pitanjima značajnim za rad društava, doneseni su zaključci:

1. Drugi vikend u septembru je određen za održavanje «Sleta planinara sjeveroistočne Bosne»,
2. Sljedeći sastanak ovog sastavce se održati 14.02.2009.g. u Srebreniku,
3. Upućena je inicijativa da se poduzmu sve potrebne aktivnosti na objedinjavanju svih planinarskih društava koja djeluju u zemlji,
4. Da se izvrši koordinacija planova za sljedeću godinu.

Učesnici koordinacione sjednice nastavili su neformalno druženje u prirodi, hodnjom od Rajske do Jesenica (Tupalića vrh). Nakon obilnog ručka u doktorovoj vikendici, uz Nuričinu harmoniku se i zapjevalo.

Bila je ovo iznimna prilika da se bolje upoznamo, razmijenimo iskustva i razmotrimo neke planirane aktivnosti.

ORAŠKI PLANINARI

Vidan Janjić

Planinarsko društvo «Čičak» Orašje utemeljeno je 22. lipnja 2001. godine.

Inicijativu je pokrenula grupica planinara koji su u to vrijeme bili članovi u susjednim planinarskim društvima iz Republike Hrvatske («Tikvica» Županja, «Sunovrat» Đurđinovac, «Zanatlija» Osijek). Učinilo im se smislenim registrirati svoje društvo i pokušati afirmirati planinarstvo u svojoj sredini. Okupilo se četrdesetak zainteresiranih, uradila potrebnu papirologiju i pored Save kod Drcine vikendice održala utemeljiteljska skupština. Za prvog predsjednika društva izabrana je predsjednica Nada Živković.

U prvim godinama rada «Čičak» se oslanjao na županijsku «Tikvicu», skupljalo se iskustvo i postajalo samostalnije.

Društvo je zamišljeno kao planinarsko društvo i u njemu postoje samo sekcije planinarskog tipa (markacisti, penjači, alpinisti i sl.).

Vremenom se formirala čvrsta jezgra od petnaestak aktivnih članova koji su prilično redovito išli na izlete. Uobičajilo se da se izleti nude svakog vikenda. Obično se mjesečno nudi jedan dvodnevni izlet i tri jednodnevna. Najčešći cilj su bile planine u Slavoniji i Zagorju (Dilj, Papuk, Psunj, Krndija, Medvednica, Samoborsko gorje, Bilogora, Moslavačka gora). U početku «Čičak» nije imao svoju stazu, niti svoju planinarsku kuću. Stvar se izmijenila kad je društvu pristupio gospodin Mato

Viljušić. Zahvaljujući njegovoj vikendici u Bijeloj, «Čičak» ima «svoju» planinarsku kuću, a markirane su i planinarske staze po Majevici na katastarskoj općini Bijela.

Trenutno su markirane četiri staze, a

staze povezati sa planinarskom stazom PD «Majevica» Srebrenik.

U svom već sedmogodišnjem postojanju, čičkovci su napravili lijepih planinarskih uspjeha. Popeli su se na Gran Paradiso - Italija (4070 m), Petzek - Austrija (3235 m), Triglav - Slovenija,

Visoka - Slovačka, Zugspitze - Njemačka. Četvoro čičkovaca je prešlo «camino», od Saint Pier de Porte - do Santiago de Compostele. Bilo je još puno osvojenih vrhova po Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji i Austriji. Od Dinare preko Čvrstnice do Wilder Kaisera.

Vidjeli su puno ljepota i stekli veliki broj prijatelja. Čičak se diči i svojom manifestacijom «Čičkovom stazom po Majevici», koja je sve posjećenija. Ove godine na njoj se okupilo tristotinjak planinara iz BiH i Hrvatske.

Oraški «Čičak» se u planinarskim krugovima već afirmirao. Teško ćete pronaći planinara u Hrvatskoj, a i u BiH koji nije čuo za planinare iz Orašja. Većina ih poznaje Nadu, Rozitu, Martu, Anu, Peru, Toniju, Matu i njegovu gitaru. Zbog njihove otvorenosti i veseloga duha među članstvom Čička su i planinari iz Vinkovaca, Županje, Brčkog, Bijele i Domaljevca.

BOBOVAC - STOLNI GRAD

Niaz Šabić

Poznavati stazu i koračati njome nikada nije ista stvar.

Negdje sam ovu mudrost čuo ili pročitao, tek puka lijenost nije mi dala da je domislim do kraja. Učinilo mi se da je ovo dobar trenutak za to.

Skoro četrdesetak namjernika, ranih jutarnjih sati, dana 25.10. ove godine uputilo se put Bobovca. Teška izmaglica i sitna kiša nas je pratila dobar dio puta. Fra Anto Tomas, rječit čovjek, zakorači vremenom i ispriča priču o kraljevstvu starobosanskom. Naspram jednoličnog rada dizel-motora, slagale su se slike o životu onoga doba. Ljubavi, tuge, ratovi, pa opet ljubavi... Mogao sam „čuti“ teške topove pod zidinama grada te davne godine kada je Bobovac pao. Mogao sam zamisliti tugu posljednje bosanske Kraljice Katarine zbog njene izgubljene djece i ostavljenog puka, zbog tuđine u kojoj je provela svoje posljednje godine. Smjerni bosanski franjevci učiniše da zbilja ondašnjeg vremena bude sačuvana u rukopisima i produžiše živote mnogima.

Naše hodočašće započelo je prvim prelaskom preko rječice-potoka kojeg slijedimo cijelim putem. Stjenovite planine visoko su se uzdizale s lijeve strane kao zaštita od neželjenih pogleda i dobre kule-strážare onima koji su ih branili. Strme litice i orlova gnijezda pamte vremena kada su se ovim putovima kretale karavane. Još jednom prelazimo bistru i brzu rječicu i ostavljamo širok i dobar put. Naša se kolona sada kreće uskom stazom, predjeli postaju šumovitiji, češće pravimo odmore jer postaje sve strmije. Svi dobro podnose put - napredujemo. Pitamo se kako je bilo nosačima vlastele onog vremena. Prije će biti da su ove staze bili putovi uhoda i špijuna. Šuma je čista, stara, potok leden. Putem srećemo i druge

hodočasnike. Svi koliko - toliko žure ka svom odredištu. Treba na vrijeme stići. Posljednji prelazak rječice i iznad nas se ukazuju zidine staroga grada. Isprva skrivene daljinom i šumom, svakim se metrom teškog penjanja otkrivaju novi dijelovi.

I evo nas - tu smo, na vrhu, u gradu Bobovcu. Pogled puca na okolne planinske masive. Ugodan osjećaj savladane visine i neki mističan dašak

starine u kamenim zidinama i raspuklim gredama. Cijeli plato i okolne čuke ispunili su hodočasnici iz svih krajeva Bosne i Hercegovine. Šarenilo narodnih nošnji, uniforme vojne i policijske, i svekolika masa ljudi svjedočila je obilježavanju godišnjice smrti posljednje bosanske kraljice Katarine Kotromanić. Druženje se nastavilo uz vojnički grah. Gospodo vojnici svaka čast!

Ako je naš dolazak na Bobovac i bio bez naročitih uzbuđenja, to se nikako ne može reći za povratak. Put prema Kraljevoj Sutjesci u režiji izvođača radova na trenutke je podsjećao na vratolomije. Oštre krivine, provalijske od kojih se diže kosa na glavi kad pomislite šta ako..., plač djeteta i cika žena, duboki „muški“ uzdasi. Ovim putem više nikada.

Preljepo zdanje franjevačkog zo,

manastira Kraljeve Sutjeske dekor je mnogih fotografija koje napravismo na brzinu. Obilazimo manastir nekako prebrzo, nervozno, dok nas sa debelih zidova promatraju oni koji su bilježili povijest ovog i inih krajeva. Kratko predavanje franjevca iz kojeg su vrcale godine prošlosti, podaci o ovome i onome. Čovjek bi ga mogao slušati satima. Obilazimo muzejske prostorije, vitrine pune rukopisa, knjiga, starine, oruđa i oružja, umjetnine - jednom riječju blago sačuvano voljom drugih i na volju našu. Evo i ovdje se putovi i staze onih koji su bili, prepliću sa stazama onih koji su tu i koji će doći.

Opraštamo se s našim domaćinima, prolazimo još jednom pored spomenika posljednje bosanske kraljice Katarine. Riječ „spomenik“ bi trebala imati veze sa spominjanjem a spomenuti znači sjetiti se. Sjetiti se znači - da niste zaboravili.

Najznačajniji i najbolje utvrđeni grad srednjovjekovne Bosne podignut je na strmoj, stepenastoj stijeni južnih padina planinskog masiva Dragovskih i Mijakovskih poljica iznad ušća Mijakovske rijeke u Bukovicu, jugozapadno od Vareša. Gradu se može prići iz dva smjera, i to od Kraljeve Sutjeske ili od Vareša. Sastojao se od gornjeg grada s četvrtastom kulom, čiji ostaci i danas postoje, i donjeg grada, na stepeniku nižem oko 20 metara, poligonskog oblika oko 40 metara dužine i oko 25 metara širine, od čega se danas raspoznaje dvorište i bunar.

Podigao ga je ban Stjepan II. Kotromanić nešto prije polovine 14. stoljeća. Bobovac je bio sjedište bosanskih vladara od perioda vladavine bana Stjepana II Kotromanića preko svih bosanskih kraljeva i sve do prestanka bosanske samostalnosti osmanskim osvajanjem 1463.godine. Prvi put se u pisanim dokumentima spominje 1349.

Njegov položaj i konfiguracija terena je omogućavao odbranu i bio je vojno i administrativno sjedište bosanskih vladara uz Kraljevu Sutjesku, koja je bila bez fortifikacija i imala više administrativno-politički značaj. U njemu se čuvala bosanska kraljevska kruna. Tu se nalazila i kraljevska grobna kapela za koju se pretpostavlja da je kralj Stjepan Ostoja naredio da se stara bobovačka crkva preuredi za tu svrhu. U njoj su bila sahranjena tri bosanska kralja: Stjepan Ostoja, Tvrtko II. Kotromanić i Stjepan Tomaš. Zbog svog geostrateškog, vojnog i političkog značaja bio je meta napada mnogih osvajača. U bosansko-srpskom ratu 1350. opsjedao ga je srpski car Stefan Dušan, ali ga nije osvojio. Godine 1407. grad je osvojila mađarska vojska i jedno vrijeme držala u njemu posadu u težnji da vrati na prijestolje svrgnutog bosanskog kralja Ostoju. Zbog neposredne opasnosti od Osmanlija, posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević seli kraljevski dvor u Jajce.

Bobovac su Osmanlije opsjeli 19.05. a osvojili 21.05.1463.godine nakon samo tri dana borbe. Jedni izvori navode da su se za grad vodile teške borbe i da su Osmanlije pod gradom upotrijebili topove koje im je slao Nijemac Jörg iz Nürnberga. Također se govori da je knez Radak, koji je u to vrijeme upravljao gradom predao Bobovac misleći da će za to biti nagrađen, ali su ga Osmanlije nakon predaje pogubili. Brzi pad Bobovca, za koji se vjerovalo da može izdržati i dvogodišnju opsadu je iznenadio kralja Stjepana Tomaševića i onemogućio ga da sakupi vojsku i dobije stranu pomoć. Zbog toga su se i posade Visokog i nekih drugih gradova predale bez borbe. Nakon njegovog zauzimanja, Osmanlije su ga razorili ali su zbog njegovog izuzetnog strateškog značaja ponovo sagradili neke objekte potrebne za njihov boravak. Osmanska posada je boravila u Bobovcu sve do 1626. kada je napušten zbog gubitka strateškog značaja nastavkom osmanskih osvajanja prema sjeveru kada ostaje duboko u pozadini.

Kraljevska grobna kapela je rekonstruirana, ali nekim nepriznatim metodama tako da je njena vrijednost umanjena. Danas se tu nalazi mauzolej dinastije Kotromanića.

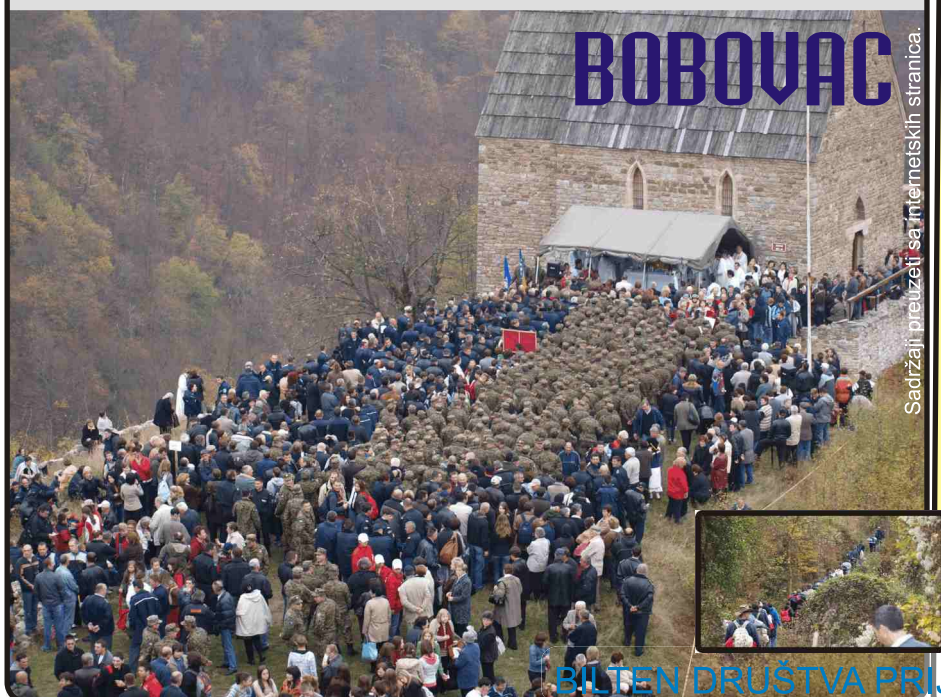
KATARINA KOSAČA - POSljednja BOSANSKA KRALJICA

Katarina Kosača-Kotromanić rođena je u Blagaju pored Mostara od majke Jelene i oca Stjepana Kosače, koji je 20.01.1448.godine u povelji njemačko-rimskog cara Friedricha III. nazvan „Herzog“-om, što na njemačkom jeziku znači „vojvoda“. Stjepan Kosača je pak već i prije te povelje imao titulu Vojvode Humske zemlje. Njemu se međutim svidio njemački naziv titule, pa ga u svojoj diplomatsko-upravnoj korespondenciji i dekretima koristi u pohrvaćenom obliku „herceg“. Otuda i potječe novi naziv Humske zemlje Hercegovina. Zbog osmanskih osvajačkih prijetnji s istoka, Herceg Stjepan je održavao prijateljske odnose s rodom bosanskih kraljeva Kotromanića. Iz tih odnosa se javila simpatija, zatim ljubav i na koncu brak njegove kćerke, Katarine Kosača i uglednog prijestolonasljednika Stjepana Tomaša Kotromanića. Tim brakom su Hercegovina i Bosna bile čvrsto ujedinjene. Stjepan Tomaš Kotromanić je postao kralj Bosne i Hercegovine i s kraljicom Katarinom imao troje djece: Šimuna, Katarinu i treće dijete o kojemu se gotovo ništa ne zna. Stolovali su u kraljevskom gradu Bobovcu pokraj Kraljeve Sutjeske. Kralj Stjepan Tomaš umire 1461., a nasljeđuje ga njegov sin iz prethodnog braka Stjepan Tomašević. Kraljici Katarini je data titula kraljice majke i nastavila je živjeti na kraljevskom dvoru.

Nakon osmanskog osvajanja Bosne godine 1463.kraljica se povukla na Kupres. Tu je okupljala snage za odbranu zemlje. U to je vrijeme na Kupresu u mjestu Vrila (danas Otinovci) dala sagraditi crkvu Presvetog Trojstva. Kada se osmanskim osvajanjima nije moglo oduprijeti kraljica se preko Konjica zajedno s kraljevskom pratnjom povukla do Stona a zatim do Dubrovnika. U Dubrovniku je pohranila mač svojeg pokojnog muža bosanskog kraljevskog roda Kotromanića, Stjepana Tomaša Kotromanića. Taj mač je pohranila „pod zavjetom, da se on dadne njezinu sinu Šimunu, kada se oslobodi turskog ropstva“, kako bi se borio za oslobođenje svoje zemlje. I Dubrovnik je bio pod osmanskom prijetnjom. Jakom diplomatskom aktivnošću i dobrim vezama sa zapadnim zemljama te velikom otkupninom uspio je očuvati svoju nezavisnost i slobodu. Kraljica Katarina je morala otići iz Dubrovnika i došla je u Rim, gdje je sve do svoje smrti radila na oslobođenju svoje zemlje. Njen sin, Šimun, nastavio je živjeti u Carigradu. Prihvativši islam, postao je veoma utjecajan. Dodijeljena mu je titula bega te je ostao poznat kao Ishak-beg Kraljević. Kćerka Katarina je umrla putem a utemeljitelj Sarajeva, Isa-beg Ishaković, podigao joj je turbe u Skopju (jedna od rijetkih žena u čiju je čast sagrađena ovakva vrsta mauzoleja).

Kraljica Katarina-Kosača Kotromanić umrla je 25.10.1478.godine u Rimu. Njezino tijelo je položeno na počasno mjesto u crkvi Ara-Coeli u Rimu, a njene plemenite ljudske i vjerske vrline su joj posebice priznate, kada je proglašena blaženom.

Katarina je u svom narodu ostala zapamćena kroz brojne običaje, pjesme, kazivanja i legende. Žene u kraju Kraljeve Sutjeske i danas se pokrivaju crnim rupcima kao znak žalosti za njenom tužnom sudbinom. Legenda kaže da je upravo Katarina seoske žene u Kraljevoj Sutjesci naučila vesti takve rupce.

Sadržaji preuzeti sa internetskih stranica.

ninoške legende

Brežuljkastim obroncima na sjeveroistočnom dijelu Vučjaka svakako svojom visinom dominira vrh Ninoša sa svojih 287 m nadmorske visine. Ninoš je najviša kota istoimenog sklopa brežuljaka i uzvišenja. Pored Ninoša, Velikog i Malog Ninoša, taj sklop čine: Carevina, Crvena zemlja, Sjenčuša i Osredak, a isti prostor ishodište je potoka: Suva rijeka, Mali potok, Miličevac, Gvozdenjak i Rajkovac. Nekada vrlo naseljen Ninoš svojim je dijelovima pripadao naseljima Mala Brusnica, Drenovac, Jošava i Vrbovac. Sada je naseljen u dijelu Kočijaša, mogu se još prepoznati «stara kućišća» familija: Mijatović, Purić, Barukčić, Barbarić, Brajinović, Bajušić, Bosnić...

Do II svjetskog rata, na samom vrhu se nalazila drvena kapela kojoj su gravitirale okolne familije. Kamenje iz temelja kapele još stoji iako ga je dosta završilo u popravku lokalnih puteva, a istim se i danas može stići do: Radiljevih ribnjaka, Gornje Jošave, Smrekovca, Rakovca, Velike i Male Brusnice.

Neposredno po završetku imenovanog rata došlo je do devastacije još jednog značajnog objekta na ovom prostoru. Naime na Ninošu se nalazio

«kamen sa alkom», a vjeruje se da su se za njega vezali brodovi u vrijeme kada je ovaj prostor prekrivalo Panonsko more.

Još je jedan kamen vrlo bitan za upotpunjavanje ninoških legendi. Ispod samog vrha, nedaleko od kuće Ruže Mijatović, a na raskršću puteva za Kočijaš i Smrekovac, nalazio se kamen veličine jednog kvadratnog metra na kome su urezana dva konja okrenuta jedan od drugog. Čuvajući stoku na njemu su se djeca igrala. U potrazi za navedenim kamenom, pedesetih se godina, u Dugim Njivama obreo se čovjek neobičnog izgleda. Dosta je precizno opisao kamen, ali sumnjičavi mještani nisu odali mjesto na kome se nalazi. Neznamac je nekima mještanima u povjerenju ispričao da je u starim knjigama pronašao impresivan podatak. Ispod kamena se nalazi zlatno raspelo (križ sa raspetim Isusom) i dok se ono ne iskopa Bosna će biti prokleta. Da li se neznamac želio obogatiti ili spasiti Bosnu nije poznato.

Preko Ninoša prolazio je stari rimski put od Klakara, prelaz preko Save (možda i most) do Soli (Tuzla). Ostaci rimske kaldrme na Velikom Ninošu, širine oko

pedesetak metara.

Između Velikog Ninoša i Osredaka se nalazi neeksploatirani rudnik. Kakav je to rudnik? Zašto je naprasito zatvoren? Da li je bio neekonomičan ili je pronađeno nešto nedostupno lokalnom stanovništvu? Još se prepričavaju priče sa bezbroj otvorenih pitanja, koja stvaraju nedoumice o tom rudniku.

Ivo Lubina

NAJLJEPŠI BALKON U ČARŠIJI

Na vremešnoj zgradi, koju još uvijek zovemo „Našim domom“, arhitektonski sivoj spodobi, a bez ikakve vizualne mogućnosti da se definira stvarna boja njezine fasade, ima jedan balkon, koji početkom dvanaestog mjeseca svojim raskošnim božićnim nakitom najavljuje da je došao kraj najsamotnijem, jedanaestom, mjesecu u ovoj čemernoj provinciji, te da će uskoro biti živo na ulicama i u našim domovima.

Vani je hladno, a mi sjedimo u ugodno toplom dnevnom boravku gospođe Jele Terzić. S vremena na vrijeme po zidovima sobe zatitra slabašna raznobojna svjetlost što dolazi s balkona i svana dopru glasovi rijetkih gostiju obližnjih restorana i zvuk paljenja motora

automobila.

Uz toplu kafu prisjećamo se jedne druge slike: ljeto, vruće je, sjedi se na balkonu s kojeg se vidi čaršija puna ljudi i čuje se njihov veseli žamor.

A balkon, sa svojim „ljetnim licem“ mali raj u paklenoj vrućini zagrijanog asfalta, prava mala oaza u neinventivnoj pustinji balkona na zgradama ovoga grada.

Za ne povjerovati je šta sve može rasti na samo nekoliko kvadrata prostora: pelargonije, ovičene petunijama, „pužu“ pa se „prelijevaju“ preko ograde balkona u crvene, bijele i ružičaste slapove; ružičaste, ljubičaste i bijele surfinije u visećim saksijama; maritima žutog cvata, dekorativna zbog svijetlih listova; sobni javor, koji obilno cvjeta tokom ljetnih mjeseci, još nekoliko grmova - oleander, krompirov grm, pasji trn sa svojim narandžastim bobicama, bršljan što se vere uza zid, biljna apoteka „Menta“, Alpe Adria Bank... o, pardon, to su reklame

oko balkona...

Gospođa Jela uvijek je imala puno ljubavi za cvijeće i bilje. Priječa se djetinjstva i scene koja se redovno ponavljala: prene je glas oca, koji ju je poslao da mu nešto donese, a ona se zadržala kod neke biljke, proučava je, „miluje“ je i „razgovara“ s njom, potpuno zaboravivši kuda se uputila.

I danas, pored redovne brige oko biljaka zalijevanja, okopavanja, uništavanja nametnika, odstranjivanja suhih cvjetova gospođa Jela zna „porazgovarati“ sa svojim „ljubimicama“. Kaže, bolje rastu.

E da je sreće da ljudi u ovome gradu mogu „slušati“ makar koliko biljke: odžačka čaršija bila bi kao čudesni Semiramidini vrtovi.

Z. Terzić

AKCIJA FAZANKUŠA

Prva radna akcija čišćenje obale jezera Fazanuše koja je organizovana pod pokroviteljstvom ribarskog društva „Odžak“ 09.11.2008. protekla je relativno uspješno 20-ak računajući i članove društva prijatelja prirode „Lipa“ Odžak. Međutim ovako slab odaziv ribara nije pokolebao organizatora te smo se dali na posao. Plan je bio iskrčiti i očistiti prilazni plato pored puta za Modrički Lug u dužini od 100 m. Akcija je krenula oko 9,00 h i sve je išlo ko po „loju“ dok se nije

osjetio miris Dankinog i Zajkinog (kuhari) specijaliteta u kotličima te Skeletovih ražnjića. Nakon prvog odmora, do kojeg smo već očistili dobrih 100 m, palo je raspoloženje za rad. Negdje oko 13,00 h grah i čobanac su bili gotovi, a oni najuporniji dobrovoljci su probijali zadani plan čišćenja na još 50 dodatnih metara, što bi autor rekao „radi zlih jezika“. Vrijedno je napomenuti da smo nalazili razne vrste smeća, a raritet je bila već eksplodirana „Osa“ iz proteklog rata. Sve pronađeno smeće je „ekološki“ zbrinuto, a ono koje nije moglo izgorjeti (staklo) odneseno je na deponiju. Čitava ova akcija je pravo otkrovenje i nadati je se da neće biti i

posljednja jer jezero je ušlo u projekat obnove o kojem je bilo riječi u prošlom broju našeg Eko biltena. no. Od 350 aktivnih članova našeg ribarskog udruženja bilo nas je sve

Asmer Kršić

OKOLINSKA DOZVOLA

Mirzeta Topolović

U cilju ostvarivanja što višeg nivoa zaštite okoliša i poštivanja principa održivog razvoja, u Bosni i Hercegovini je poduzeto niz aktivnosti, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima usklađenim sa direktivama Evropske unije i evropskom legislativom.

Temeljna rješenja prevencije u očuvanju okoliša daje Zakon o zaštiti okoliša («Službene novine F BiH», broj 33/03). Jedan od instrumenata ostvarivanja takve politike je i uvođenje novog pravnog instituta nazvanog **okolinska dozvola**.

Okolinska dozvola je pravno obavezujući akt, za čije nepoštivanje su zakonom propisane i kaznene mjere. Navedenim aktom, stvorene su pretpostavke unutar perioda od 5 godina, u kojem gospodarski subjekti, podnosioci Zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole, moraju provesti aktivnosti u cilju očuvanja svih sastavnica okoliša (vode, zraka, tla). Te aktivnosti podrazumijevaju provođenje mjera, novo investiranje te ugradnju dodatne opreme kao što su: ugradnja različitih vrsta filtera, prečišćivača otpadne vode, opreme sa smanjenom proizvodnjom buke, sistema za otpašivanje, uvođenje najboljih raspoloživih tehnologija, izrada Plana upravljanja otpadom, izgradnje «zelenih barijera» itd...I ne samo te nego i uvođenje takvih tehnologija koje uz najmanju potrošnju sirovina i energije daju najbolju energetsku učinkovitost. Za potpuno nove objekte i postrojenja iznalaze se također najbolja moguća rješenja i popisuju uvjeti u okolinskoj dozvoli sa ciljem visoke razine zaštite okoliša.

Gospodarski subjekti u svakom slučaju preuzimaju veliki dio odgovornosti za štete koje eventualno načine u okolišu i u korištenju raspoloživih resursa. Uvažavajući ekonomsku realnost Bosne i Hercegovine, zakonodavac je predvidio i prelazni period sa privremenim rješenjima i rokovima za prilagođavanje uvjetima i zahtjevima propisanim navedenim zakonom te provedbenim propisima kako za postojeće pogone i postrojenja tako i postupke kod izgradnje novih.

Pravilnikom o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu («Službene novine F BiH», broj 19/04) su utvrđeni :

- pogoni i postrojenja za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš;
- pogoni i postrojenja za koje se procjena utjecaja na okoliš vrši na temelju ocjene Federalnog Ministarstva nadležnog za okoliš;
- pogoni i postrojenja za koje nije potrebna procjena utjecaja na okoliš, a za koje Federalno Ministarstvo nadležno za okoliš izdaje okolinsku

dozvolu;

- Pogoni i postrojenja za koje postoji opasnost od nesreća većih razmjera a za koje Federalno Ministarstvo nadležno za okoliš izdaje okolinsku dozvolu;

Za sve ostale pogone i postrojenja kao i djelatnosti u prostoru koji nisu obuhvaćeni ovim Pravilnikom, na županijskom/ kantonalnom nivou Vlada Županije Posavske je donijela Pravilnik o izdavanju okolinske dozvole za pogone i postrojenja druge planirane aktivnosti koje mogu značajno utjecati na okoliš («Narodne novine Županije Posavske», broj 3/06). Sukladno odredbama spomenutih Pravilnika, svi gospodarski subjekti su dužni uskladiti svoj rad sa okolinskim zakonima.

„Za pogone i postrojenja i ostale planirane aktivnosti za koje nije potrebno pribavljanje okolinske dozvole, nadležna općinska služba u postupku izdavanja urbanističke suglasnosti utvrđuje okolinske uvjete za zaštitu okoliša“.

PODNOŠENJE ZAHTEJEVA ZA IZDAVANJE OKOLINSKE DOZVOLE

Sukladno članku 2. i članku 3. ovog Pravilnika, za pogone i postrojenja i ostale planirane aktivnosti za koje je obavezno pribavljanje okolinske dozvole, zahtjev za izdavanje okolinske dozvole podnosi se Ministarstvu nadležnom za poslove zaštite okoliša.

Zahtjev za izdavanje okolinske dozvole, treba da sadrži:

- ime i adresu investitora (sa kontakt osobom i telefonom),
- lokaciju pogona i postrojenja,
- podatke iz dokumenata prostorno urbanističkog uređenja,
- kopije drugih suglasnosti i dozvola koje su pribavljene u postupku izdavanja urbanističke suglasnosti,
- tehničko-tehnološku dokumentaciju koja se odnosi na pogon i postrojenje koje se namjerava graditi, ili vršiti značajne promjene u radu postojećeg pogona i postrojenja ili radi prestanka rada i uklanjanja postojećeg pogona i postrojenja.

Tehničko-tehnološka dokumentacija, odnosno Elaborat o utjecaju na okoliš koji se podnosi uz zahtjev za izdavanje okolinske dozvole, treba da sadrži:

- lokacija pogona i postrojenja (okruženost lokacije naseljem, opremljenost lokacije komunalnom infrastrukturom, karakteristike zemljišta, flora i fauna, blizina

vodotoka itd.),

- opis pogona i postrojenja i aktivnosti (plan, tehnički opis rada),
- proizvodni (instalirani) kapacitet pojedinih jedinica pogona i postrojenja, odnosno ukupni kapacitet,
- opis osnovnih i pomoćnih sirovina, ostalih supstanci i energije koja se koristi ili koju proizvodi pogon i postrojenje,
- opis izvora emisija iz pogona i postrojenja (emisija u zrak, otpadnih voda, otpada i buke),
- kvalitet i količine emisija iz pogona i postrojenja u okolišu (zrak, voda, tlo),
- predložene mjere, tehnologije i druge tehnike za sprječavanje, ili ukoliko to nije moguće, smanjenje emisija iz pogona i postrojenja,
- opis mjera planiranih za monitoring emisija unutar područja i/ili njihov uticaj,
- razlog promjene u radu i prestanku rada ili uklanjanja pogona i postrojenja

Ukoliko se na temelju podnesene tehničko-tehnološke dokumentacije, odnosno elaborata o utjecaju na okoliš, ne može donijeti ocjena o prihvatljivosti projekta, odnosno utjecaja pogona i postrojenja na okoliš, Ministarstvo može zatražiti da podnositelj zahtjeva osigura:

- dopunska obrazloženja za podnesenu tehničko-tehnološku dokumentaciju,
- zamjenu i/ili dopunu tehničko-tehnološke dokumentacije odnosno elaborata o utjecaju na okoliš,
- dodatna stručna mišljenja potrebna za ocjenu utjecaja na okoliš.

Nadzor nad provođenjem odredaba Zakona o zaštiti okoliša, te nadzor nad poštivanjem uvjeta propisanih okolinskom dozvolom, vrše federalno i županijsko/kantonalno Ministarstvo nadležno za okoliš, svako u okviru svoje nadležnosti, putem inspektora zaštite okoliša. Nadležno Ministarstvo po službenoj dužnosti ili na zahtjev zainteresirane strane ili osobe obavlja nadzor postupa li operator (gospodarsko društvo) u skladu sa zahtjevima, tj. uvjetima iz okolinske dozvole. Inspektor zaštite okoliša ima pravo pristupa svim prostorijama, radnim prostorijama, i postrojenju u cjelini radi inspekcije na licu mjesta i može provjeravati sve dokumenta, podatke, uređaje, opremu i stvari koji se nalaze u pogonu i postrojenju, uzimati uzorke i provoditi mjerenja.

LOVAČKI DOPRINOS OČUVANJU PRIRODE

Prostor općine Odžak, koji je ujedno i prostor lovišta lovačkog društva "Fazan", smješten je na sjeveru Bosne i Hercegovine u Bosanskoj Posavini. Sjeverne granice lovišta omeđene su rijekom Savom, sa istoka granice se protežu rijekom Bosnom, sa juga granica je potok Palučak, koji je ujedno i entitetska granica, zapadne granice lovišta se protežu blagim padinama Vučijaka, s najvišim vrhom Smrekovača od 220 m nadmorske visine.

Što se tiče pedološkog sastava tla, zemljište se može podijeliti na dvije glavne kategorije: podzolasta zemljišta na padinama Vučijaka koja se blago pretapaju u ravnici i aluvijalna zemljišta nastala radom rijeka Save i Bosne. Oba zastupljena zemljišta pogodna su za proizvodnju raznih žitarica i drugih ratarskih kultura. Na prisojnim padinama dominiraju šume mekih i tvrdih lišćara i drugi kultivirani nasadi (voćnjaci, vinogradi i dr.) U ravničarskom dijelu može se pored grmlja naći i šume hrasta lužnjaka, graba, jasena i drugih ravničarskih vrsta sa obiljem bijele topole i vrbe uz korita rijeka Save i Bosne. Lovište pripada tipu ravničarskih lovišta.

Cijeli ovaj prostor odlikuje se umjereno kontinentalnom klimom koju karakterizira puno oborina tijekom cijele godine. Najviše oborina padne u lipnju. Vjetrovi pušu sa sjeverozapada. Snježne padavine se pojavljuju polovicom studenog i rijetko se zadržavaju duže od konca veljače.

Sagledavajući sve navedene karakteristike cjelokupnog lovišta, može se reći da ono sa svim raspoloživim i dostupnim resursima pruža idealne uvjete za uzgoj, rast i razvoj divljači u lovištu, čime se pružaju vrlo dobri uvjeti za razvoj lova i lovstva na ovim prostorima. Lovačko društvo pruža usluge lovnog turizma za

domaće i inozemne lovce.

Lovačko društvo "Fazan" Odžak utemeljeno je 1946. godine. Ina skručenom terenu (oko 9000 ha.) lovačko društvo je uspješno funkcioniralo i uvećavalo članstvo, da bi pred domovinski rat dostiglo oko 500 članova. Poslije domovinsko obrambenog rata po povratku iz izbjeglištva, grupa najzagriženijih lovaca obnavlja rad lovačkog društva i porušeni Lovački dom. Izgrađeno je i strelšte za leteće mete "lovački trap". 2007. godine proslavljena je 60-obljetnica rada društva i izdana Monografija društva. Završena je Lovačka kuća na Kadru i radi se na njenom unutrašnjem uređenju i stavljanju u funkciju. Izgrađena je volijera za prihvat i podivljavanje fazanskih pilića cca 3000 m². Lovačko društvo sada gazduje lovištem od 14.000 ha i ima 320 članova od toga 290 redovnih i 30 počasnih članova kao i 17 članova lovačkog podmlatka. Upornim radom na uzgoju i zaštiti divljači, obnavljanjem lovno-tehničkih objekata i neprestanom borbom protiv krivolova, racionalnim gospodarenjem i pozamašnim ulaganjem imamo očišćen teren, krivolov sveden na podnošljivu mjeru, fond autohtone divljači obnovljen skoro kao u predratnom periodu.

ZAŠTITA LOVIŠTA OD ONEČIŠĆENJA

Lovci su ti koji treba da spriječe nekontrolirano odlaganje smeće u lovištu kojim gazduju. Divlje su deponije gotovo uvijek na napuštenom i državnom zemljištu, najčešće uz prilazne puteve, u neposrednoj blizini sela, pa je stoga lako razlikovati državno od privatnog zemljišta. Prirodni zakoni ne poznaju termine "moje", "tvoje", "državno" i "privatno". Drugim riječima biljke, životinje i ljudi ne žive sami za sebe. Odlaganje smeća isključivo na državno i napušteno zemljište ne znači ne

ugrožavati i drugo privatno zemljište. Naš prevashodni zadatak je locirati divlje deponije po sekcijama i pokušati iznaći rješenja da se iste očiste dobrovoljnim akcijama lovaca i lokalnog stanovništva. Godišnjim planom gazdovanja lovištem predviđen je jedan radni dan za svakog lovca za gore pomenute radove. Lovci lovačkog društva daju nemali doprinos očuvanju okoliša na prostoru općine Odžak.

Na raspisani Javni poziv Ministarstva okoliša i turizma FBiH za očuvanje okoliša ponudili smo «Projekt uklanjanja divlje deponije smeća u Meri». Po odobrenom projektu u visini 10.000 KM uklonili su divlju deponiju i na tom mjestu izgradili dva stola sa nadstrešnicama i zasadili 50 sadnica bora. Na temelju Odluke Ministarstva gospodarstva i prostornog uređenja Županije Posavske odobrena su sredstva u iznosu od 2.000 KM po našem »Projektu sanacija divlje deponije u D. Svilaju«. Za sanaciju još jedne divlje deponije u lovištu smo se javili na Javni poziv općine iz oblasti ZAŠTITA OKOLIŠA i očekujemo sredstva za sanaciju u iznosu 2.500 KM, a mi ulažemo dobrovoljni rad. Poslije završenog ručka u prirodi svi lovci su dužni da zaostalo smeće zapale, a ukoliko je stakleno ili se radi o limenkama, vrate kući, nikako da ga ostavljaju u prirodi. Lovačke patrone koje ostanu poslije pucanja lovac treba uredno vraćati kući i odlagati u smeće. Za izvršenje ovih mjera odgovoran je vođa lovne grupe. Lov je prevashodno unos, uzgoj i zaštita divljači i zaštita prirode i njenih ljepota. Čovjek je dio prirode i sva se njegova djelatnost u prošlosti i sadašnjosti odrazila u prirodi.

tajnik LD »Fazan«
Nedžad Garić

HODANJEM DO ZDRAVLJA

Marija Lubina

sportovi (nogomet, odbojka, tenis, košarka, rukomet...). Svaki oblik tjelesne aktivnosti je dobrodošao.

Danas su sve popularnija vježbanja u dvorani kao što su aerobik, pilates i fitness, te vježbe u teretanama. Ipak ja dajem prednost boravku i aktivnostima koje se odvijaju u prirodi i na čistom zraku. Bitno nam je da se razvija svijest o štetnosti neaktivna načina života, želja za aktivnim provođenjem slobodnog vremena i odmorima ispunjenim sportsko-rekreativnim aktivnostima.

Ako ste posljednjih godina zapostavljali fizičku aktivnost i kretanje, nikad nije kasno za novi početak. Blagodati hodanja, vježbanja ili bavljenja sportom osjetit ćete vrlo brzo.

Posvetite određeno vrijeme samo sebi, prilagodite intenzitet fizičke aktivnosti svojoj dobi i to će vam pomoći da se oslobodite stresa, osjećate i izgledate bolje, sačuvate i unaprijedite zdravlje te poboljšate kvalitetu svoga življenja.

Načelo današnjeg čovjeka je da u što kraćem vremenu, sa što manje kretanja, tjelesnog rada i sjedeći obavi što više poslova. Upravo ta tjelesna neaktivnost uz neuravnoteženu i nepravilnu prehranu ima najbitniji utjecaj na razvoj brojnih kroničnih i degenerativnih bolesti. Redovna tjelesna aktivnost važna je u prevenciji i korekciji gojaznosti, blažeg povišenja krvnog tlaka, šećera i masnoća u krvi te aterosklerotskih procesa u krvnim žilama odnosno srčanog i moždanog udara. Kod ljudi koji redovito vježbaju manja je učestalost razvoja zloćudnih bolesti, prije svega karcinoma debelog crijeva i dojke, zatim prevencija razvoja osteoporoze, mentalne depresije a pomaže i u rehabilitaciji mnogih bolesti.

«Nijedan lijek ne može zamijeniti tjelesnu aktivnost, ali tjelesna aktivnost može zamijeniti mnoge lijekove»

Kako ukloniti neželjene učinke svakodnevnog neaktivnosti, od boravka u zatvorenim prostorima do svakodnevnog stresa?

Svjetska zdravstvena organizacija preporučuje dnevno 30 minuta umjerene fizičke aktivnosti kao minimalnu količinu potrebnu za očuvanje zdravlja i prevenciju bolesti. **SVAKODNEVNO!**

Na nama je da izaberemo koja aktivnost nam najviše odgovara, što potiče u nama dobre vibracije i čini nas sretnima, nešto u čemu ćemo uživati i na taj način povećavati kvalitetu svoga života u svim područjima (fizičko, emocionalno, socijalno, duhovno, profesionalno...)

Jedna od popularnijih aktivnosti s preventivnog i terapijskog gledišta je hodanje, osobito brže, žustro hodanje. Osim što ima pozitivan učinak u prevenciji kardiovaskularnih bolesti, hodanje aktivira metabolizam masti, a gotovo da nema rizika i opasnosti od ozljeđivanja. Naravno, ukoliko se provodi sa zadovoljstvom, bez frustracija i prilagođeno zdravstvenom i općem stanju svakog pojedinca i njegovoj dobi. Hodanje je najprirodniji oblik kretanja, zdravo je jer u najmanjoj mjeri opterećuje mišiće, tetive i zglobove. Pri tom možete izbjeći brzo umaranje, jer sami odabirete tempo, nagib staze, dužinu trajanja i intenzitet same aktivnosti. Primjereno je tjelesno manje aktivnim odraslim i djeci, kao i starijim osobama. Pored toga, omogućuje uživanje i boravak u prirodi što samo po sebi djeluje opuštajuće. Pored hodanja, preporuča je vožnja biciklom, plivanje, rolanje, trčanje i različiti odgovarajući

ZABRANJENO BACANJE SMEĆA, KEROVA, MAČAKA ITD. Zijad Terzić

„Meni ovo liči na veliki protestni miting flore“, u erotskom zanosu što pod sobom ima solidan komad zamamne prirode, ovlaš nadražen pogledom na isturena brda i šumovite udoline kapitulantski-bludno ispružene nam općine, mogao je slinavo izjaviti onaj pilot, što je nedavno, vukući izborne parole-repatice, u svome avionu kružio iznad Odžaka.

Tragom ove hipotetičke izjave i zračnog pogleda na tuđincem nam obljublenu općinu, uzdržimo se od šetačke apstinencije (Pitanje studentima Filozofskog fakulteta u Odžaku: „uzdržimo se od apstinencije“ nije li to pleonazam?) te izađimo samo nekoliko stotina metara izvan našeg čarobnog naselja i uvjerit ćemo se da „miting flore“ doista egzistira, a da se goropadne „biljke-mitingaši“ opasno, lukavo, hinjski prikrađaju prvim kućama: ogromni „hrast-prosvjednik“, gordo ukrućen u svoj svojoj veličini, „drži“ transparent na kojem piše kako je zabranjeno bacanje smeća, cvjetna livada „protestira“ protiv odlaganja flaša i konzervi iz obližnje kafane, kukuruzi na njivi „isturili“ natpis na kojem „mole“ da se plodna oranica ne zagađuje ciglama i malterom.

U masi ovih natpisa, „posijanih“ širom općine, a koji su „nedamti- reakcija“ na svakodnevno antiekoško bludničenje njezinih žitelja, osvrnimo se na one najzanimljivije i najkreativnije.

Po blagim obroncima Vučjaka vuče se zmija-cesta, zavlaci se u šumarke, blago dotakne mirisnu livadu, naglo sklizne prema bistrom potoku, pa se izvije na travnati proplanak, očee se o stare, rasklimane vrljike i oprezno uvuče u selo.

Kuće u selu friško popravljene poslije rata, s novim krovovima i fasadama, dvorišta s bujnim, šarenim cvijetnjacima i ošišanim travnjacima. Selo lijepo, čisto i uredno. Reklo bi se prava ekološka seoska idila.

Ali... ..ali, i mi mačke i kerove za trku imamo!

Tamo gdje se ona zmija-cesta najviše uvija, u razmaku od stotinjak metara, postavljeno je nekoliko tabli s natpisima ove kompleksne sadržine:

ZABRANJENO BACANJE SMEĆA, KEROVA, MAČAKA ITD.

Zavojima „usporena“ cesta stvorila je ovdje idealno mjesto da se iz auta „zafrljaci“ vreća sa smećem, „sprči“ ker a da se ne ozlijedi i „firtne“ mačka te dočeka na sve četiri. I komšija sit (smeća!) i kerovi i mačke na broju!

(Evo, pokušavam napraviti odžaćku repliku one jednostavne, rimovane, kontrastne a tako moćne ekološke krilatice „Više cvijeća manje smeća!“). Je li logično ovo: „Više cvijeća manje kerova, mačaka, itd-ova i smeća!“?)

Priznat ćete, ovako sročena poruka zbunjuje nas svojom kompleksnošću, stvara pojmovnu nedoumicu oko onoga, što sve može biti predmetom jednog eko-natpisa i ne ostavlja mogućnost poređenja s nekim

poznatim ekološkim standardom u pisanju upozorenja. Potražimo onda neke druge.

Na izlazu iz Odžaka, prema Srnavi, još uvijek postoji Mehića-šuma, omiljeno izletište osnovnoškolaca prije rata, a sada omiljeno smletište odraslih Odžaćana. Tako kažu mnogobrojni natpisi, zapravo, na jednom mjestu, mala riznica reprezentativnih eko-natpisa cijele općine.

Po starosti pojedinih tabli s natpisima, može se zaključiti da je vlasnik imao strateški pristup problemu i razrađenu taktiku u namjeri da od svoje šume odvрати potencijalne „bacače“.

Već su izbljeldjela slova na onoj tabli s koje se upućuje prijekor:

NEMOJTE BACATI SMEĆE!

Na sljedećoj su slova jasnija i oštija, a takva je i poruka:

ZABRANJENO BACANJE SMEĆA!

A kada ni to nije pomoglo, onda se pojavila nova tabla (zapravo, zadržala plata starog šporeta) s ovim upozorenjem:

VIDJEĆE TE DA BACAŠ SMEĆE, PLATIĆEŠ ČIŠĆENJE!

U gotovini ili preko računa? Očito je i sam vlasnik shvatio da je ovo isprazna prijetnja, da vlast tolerira uništavanje tuđeg posjeda, da je ostao sam i da je besmisleno pozivati se na nečiju savjest i tražiti saveznika u

općinskim „antibludnatur-organima“.

A kada si sam, u stanju nemoći i očaja, možda pomogne snaga kletve:

DIJETE TI DOBILO RAK ZBOG BACANJA SMEĆA!

Nije se dugo zadržala tabla s čitko ispisanom kletvom. Visila je kratko vrijeme u krošnji drveta, a onda ju je vlasnik sklonio, očigledno shvativši da djeca nisu odgovorna za primitivizam svojih roditelja.

Ili da i sam postaje kao i oni.

Na jednom drugom mjestu, nekome više nije važno što je isti kao „oni“. „Sex u prirodi“ najbolji je kad je uživanje obostrano!

OČEŠ RAT IMAĆEŠ!

velikim crvenim slovima ispisan je dobar komad daske, okačene na drvo okruženo smećem.

PO ŠUMAMA I GORAMA...

Zijad Terzić

...naše općine ponosne, idu čete primitivaca, tone smeća raznose.

I sve su manje „diverzanti“, što pod okriljem noći, krišom, na prepad, prave sabotaze i svoj otpad ostavljaju duboko u šumi ili na kakvom zabačenom seoskom putu. A sve su više „regularna vojska otpadnika“, što pri danjem svjetlu smjelo, bez zaziranja od bilo koga, istresa prikolice smeća na obale rijeka, u starače i rovove, na brda i u dolove.

U originalnom tekstu one kako-kome poznate pjesme „čete primitivaca“ su „čete partizana“. Koje okupatori, Nijemci, nazivaju banditima. I na područja pod njihovom inegerencijom ovi ni glavu ne smiju promoliti. Ode u sekundi! I redovno poduzimaju ofanzive protiv bandita.

A ko progoni ovu našu suvremenu trash-bandu? Ko upozorava, istražuje i sankcionira? Koliko često neki medij objavi ime prijestupnika koji zagađuje okolinu, kao što redovno objavi ime narkomana, uhvaćenog s par džointa u džepu? Po čemu je zagađivanje zemlje i vode, a time ugrožavanje zdravlja SVIMA NAMA, manje važno od štete koje SVOM zdravlju pričinu JEDAN narkoman? Zašto u redovnom javljanju glasnogovornika kantonalnog MUP-a na valovima lokalne radio-stanice nikada nema vijesti kako je napokon u policijsku zamku upao N.N., koji je redovno bacao svoje smeće u, recimo, Mehkin rov? A sila je onih, kako je policijska patrola uhvatila provalnike u kafić (a čiji vlasnik možda i ne plaća porez).

Da li policija zaustavlja traktore i kamione koji voze otpad, makar da jednostavno provjeri gdje će taj otpad završiti? Ili je samo važno da vozač ima vezan pojas? Zašto sankcioniranje uništavanja okoliša nije makar u rang u sa sankcioniranjem nezvezivanja pojasa?

(Nije moguće da je logično ovo: „Samo ti, pajdo, sveži pojas, pa prevozi i nuklearni otpad ako ti je po volji!“)

A šta to rade mjerodavne općinske službe? Nije valjda da je njihovo djelovanje svedeno na vidokrug butika i kladionica? (Kladionice u šume! Butike na njive!)

Normalnu, savjesnu čovjeku dovoljno je postaviti makar jedno prijekorno pitanje, pa da se zamisli, šta to s njime nije u redu.

Priznajem da je ovo ipak previše pitanja za one koji nisu navikli da su subjekti u upitnoj rečenici.

Hajde onda da sve svedemo na jedno jedino:

Liebe Herren, ima li na vidiku kakve ofanzive gegen Banditen?

POEZIJA

Halal ti klet ovaj sv'jet

Halal ti klet
Ovaj sv'jet,
Posvud smeća -
Kijamet:
Ovdje papir,
Tamo flaša,
Teke table
„Josip' Kraša“,
Bajat komad
Bijela kruha
I jabuka
Posve truhla.
Pored grma
Plišan' medo
I kesica
Kahve „Dedo“.
Razvukla se
„Orbit“ žvaka,
Od avlije
Pa do parka.
Sa balkona
Kona hita
Tap'seriju
Druga Tita.
Stare hlače
I majice
Bacaju se
Nemilice:
Smetlarske su
Svuda zone
„Armanija“
S Arizone.
Sred pašnjaka
Stari ovčar
Zakoluto
Bojler „Končar“.
Ovce pasu
Netremice
Travu, špagu,
Najlon, žice.
Iz starače
Viri cr'jevo,
Pored šporet
„Smederevo“.
Svaka šuma
Ima duha,
Eto ga iz
Auspuha!
Uz rijeku je
Ciglan put,
S vrbe visi
Kurton žut.
De pogledaj
'Vamo-der
R'jekom plovi
Frižider!
Voda nosi
Sto balona
Od šampona
„Wash & Go“-na.
„Always“ tampon
Crven-fleke
Uzrokuje
Po po rijeke.
Sve u svemu,
Horror-look
Ima ovaj
Dunjaluk.
Ma...
Halal ti klet
Ovaj sv'jet,
Bolji je i
Ahiret!

Enga Anam Poe-zija D.

KALENDAR ZNAČAJNIH DATUMA

01.01. DAN MIRA
10.01. SVJETSKI DAN SMIJEA
02.02. MEĐUNARODNI DAN ZAŠTITE MOČVARA
07.02. MEĐUNARODNI DAN ŽIVOTA
08.02. DAN OPŠTINE ODŽAK
21.02. MEĐUNARODNI DAN MATERNJEG JEZIKA

PLAN RADA DRUŠTVA

18.01.2009.g. - BRUSNICA (kružno)
polazak.....10.00 sati, škola u Vrbovcu
pravac....Oskoruša Ninoš Riječani Kočijaš
08.02.2009.g. - izletište RADILJ
polazak.....10.00 sati, groblje Srnava
pravac.....Lipa Samar Kaldma izletište Plandište Lipa
22.02.2009.g. - ANTENA 350m
polazak.....09.00 sati, crkava u Pečniku
pravac....Čolići Kaldma Busija Antena Stanići
15.03.2009.g. - NINOŠ 287 m (kružno)
polazak.....10.00 sati, izletište Radilj
pravac.....Tihina kosa Curića kuće Riječani Ninoš

MLADI EKOLOZI

Brankica Lešić Petrić

U okviru slobodnih aktivnosti učenici Osnovne škole Vladimira Nazora formirali su ekološku sekciju sa namjerom da okupljaju sve ekološki osvještene đake, željne da daju svoj doprinos očuvanju prirode. Svoju sklonost ka ekologiji razvijaju aktivnim učešćem, radom na zadanu temu i zalaganjem na razvijanju osjećaja naspram prirode kod ostalih učenika.

Uređenje školskog parka, okopavanje, zalijevanje i nabavka novih sadnica konstantna je zadaće ove sekcije, a najviše brige ispoljavaju učenici sedmoga razreda. Znatian dio pažnje uzima cvjetni kutak u holu na ulazu u školu. Svaki cvijet traži potrebnu njegu.

Posebno organizirana služba, ekološki redari, brine se o redu i sprečava onečišćenje u i oko škole. Ako uljudno upozorenje ne da potreban rezultat, redari imaju podršku svojih učitelja i nastavnika.

« Više cvijeća, manje smeća »
moto je pod kojim djeluju mladi ekolozi: Samra Čengić, Antonio Kaurinović, Mato Dujak, Ana Mišković, Ana-Marija Stanić, Anto Barišić, Jelena Mašić, Pamela Kalabić, Ivana Jelušić, Medina Hasandić i Ana-Marija Sebešić.

MOLITVA ŠUME.

Tek kad posijete posljednje drvo,
tek kad zatrujete posljednju rijeku,
tek kad upecate posljednju ribu,
tek tada ćete spoznati da se novac
ne može jesti.

